

Slavica Knežević

Pozdravi – glumčeva samostalnost i kreativnost (autorstvo)

Transkript izlaganja uredile Slavica Knežević i Višnja Kačić Rogošić

Ja sam od početka u Pozdravima i zapravo su Pozdravi ono što mene najviše vezuje uz Ilicu (Ivicu Boban). Moja generacija je '76.-'77. i što mi već tada imamo vidjeti? Imamo vidjeti *Pozdrave* u &TD-u: oduševljeni smo kao nikad do tada. Tu odmah dolazi i *Povratak Arlecchina*, dakle dvije predstave koje su napravili prije nego što smo se nas par s godine uključili u Pozdrave. Oni su nama bili k'o neko čudesno svjetlo, još to nismo osvijestili. Došla sam na Akademiju potpuno čista, ne znajući što me čeka i što tamo mogu očekivati. Nisam uopće išla u kazalište, studirala sam matematiku i elektrotehniku. Uopće me nije zanimalo kazalište kao profesija, a sve sam vrijeme glumila tijekom školovanja, zato sam mislila da je to hobi, da svi glumci rade neki normalan posao i tu i tamo glume. Brzo sam se uvjerila da gluma potpuno oduzima sve vrijeme koje imamo i da je to životni poziv. I dolazim ja na Akademiju i počinje predmet Scenski pokret. Pojma nemam što je, ali pomaže. Pomaže prije svega nečim što je za mene možda najvažnija stvar u životu, a kamoli u ovom poslu, a to je sloboda. Već to opuštanje koje tamo doživljavam, na satovima Scenskog pokreta, a na nijednom drugom, meni je prva sloboda s kojom ću se susresti. Isto to ljeto o svom trošku dolazi nas troje u Dubrovnik i nas dvije, Sanda Hrčić i ja, ne možemo izdržati i odmah se prilježimo uz Ilicu i njene Pozdrave. I odmah smo dio Pozdrava, idemo u animacije, radimo male predstave za

djecu. Ja asistiram bez riječi, bilo što, samo da sam prisutna, samo da sam uz te Pozdrave – Ilicu, Vuka (Željka Vukmirice), Mladena (Vasarija) i Ružicu Đamić. I tako nastaju naši prvi koraci. Za mene je to bio nastavak Scenskog pokreta, samo ljeti, gdje se dobro osjećam, oslobođena sam i opuštena. Znači, uvijek mogu dati maksimum. Ilica to voli, to podržava, to uvijek u nama inducira i upravo iz toga i nastaje zanos svime što se radi. Već sljedeće ljeto, 1978., *Play Držić*. Tu se udružujemo s Kugla glumištem. A to je nešto posebno! E o tom' bi mogli pričat' danima, stvarno je događaj bio biti s njima. Oni su bili jedna čudesna pojava socijalutopista, ne znam kako bih ih nazvala, ali u svakom slučaju živjeli su u Lazaretima, komuna... Svašta smo tamo vidjeli – ja sam još sok pila tada, ja ni alkohol još nisam poznavala. Svašta, stvarno svašta... al' dobro, dobro, samo njih par, ne svi, bože sačuvaj... Svi su oni vrlo osviješteni, vrlo zapitani ljudi, s vrlo dobrom energijom i čudo jedno da se spajamo. Ilica je s nama i tu nam dovodi Marija Gonzalesa, a par mjeseci prije toga s nama je radila i Cícely Berry i cijelo vrijeme slušamo o Barbi, o Pini Bausch, tako da nas ona stalno povezuje sa svijetom. Osim toga, ne smatramo se samo glumcima jer uvijek sudjelujemo u idejama, u svemu. Ja sam bila i dramaturg i redatelj i likovni umjetnik, plesačica – nema toga što nisam bila u umjetnosti. Mogla sam tada radit' sve što sam k'o dijete zamišljala da mogu radit' sa

Foto: Branke Hikec
„Evo to je taj *Play Držić*. Strašno sam voljela igrati moju Lauru onako kako ja gledam na to što ona predstavlja. Tu je Vasary kao Maro koji upravo salijeta Lauru.“

sobom. Naravno, ta njena ozbiljnost s kojom te gleda i rukica uvijek ovako na usnama, upravo te to uvijek disciplinira. Toplina – to ona uvijek može – i zezat' se, ali to (držanje ruke na usnama uz napeti pogled – op. ur.) te vraća, fokusiraš se, fokusiraš i bolje kanaliziraš svoju energiju upravo zbog toga.

Bili smo uvijek *off* teatar, uvijek smo bili na margini, uvijek smo bili k'o neki prosjaci, ali dostojanstveni prosjaci, tako da smo se mi u tim Dubrovačkim igrama „prostituirali“ (interna šala). Radili smo što god bi nam tamo rekli – od statiranja do malih uloga – samo da zaradimo dnevnice i da možemo raditi na našim predstavama.

Držić se tad u Dubrovniku redovito igrao. *Play Držić* posebno je zanimljiv zbog toga što smo mi Držića apsolvirali u jednoj predstavi. Radili smo je po principu što nas unutra zanima. O čem' se tu radi? Skupili smo na jednom mjestu slugu, na primjer Munua, Petrunjetu i Omakalu koje smo igrali Sreten Mokrović, Sanda Hrčić i ja, i tražili što im je

Došla sam na Akademiju potpuno čista, ne znajući što me čeka i što tamo mogu očekivati. Nisam uopće išla u kazalište, studirala sam matematiku i elektrotehniku. Uopće me nije zanimalo kazalište kao profesija, a sve sam vrijeme glumila tijekom školovanja, zato sam mislila da je to hobi, da svi glumci rade neki normalan posao i tu i tamo glume.

zajedničko. Onda, što znači ta Laura, ta vrsta žena? Onda, što znači novac? Kako su predstave Marina Držića u njegovo doba igrali na gozbama, tako smo i mi cijelu predstavu igrali na jednom velikom stolu oko kojega se odvijala gozba, a mi smo pozvani od nekih patricija da kao glumčica družina za njih izvedemo predstavu.

Poslije Dubrovnika nastavili smo igrati u Zagrebu u dvorani koju nam je Lado ponekad ustupao. Nije bilo nikakve reklame (kao ni zarade), pa se jednom dogodilo da smo imali dvanaest gledatelja na dvanaest glumaca. To smo nazvali „presingom“ – čovjek na čovjeka, ali nema veze, mi smo trčali na tu predstavu k'o ljudi i sa srcem je igrali. Užasno smo vjerovali u to što pokazujemo, što govorimo, čudesnih rješenja je bilo. Evo, ja sam igrala Lauru... Ici ti daje takvu slobodu i maštu i eto, moja je bila „kobila“: nijiiiiia – tako se smijala i sav seks joj je bio u onim „stegnima“ i hođu pri kojem su uvijek zveckali praporci oko zglobova na nogama. Strašno sam bila ponosna na to rješenje i kako me Ici vodila. Tu i Kugla glumište daje svoj obol, a neki od njih bili su jako glumstveni pa su dvojica, trojica čak imali i uloge. I tako se u tom čudesnom spoju odigrava taj *Play Držić*.

Moja sljedeća predstava je *Povratak Arlecchina* – možete zamisliti koja je meni sreća bila kad sam dobila poziv od Ici da dođem uskočiti u ulogu Isabele koju je napustila glumica koja je očito samo gostovala u Pozdravima.

Foto: Branke Hrkač

„Tu su se sreli Munuo iz *Skupa*, Petrunjela iz *Dunda Maroja* i Omakala iz *Grizule* i žale se jedno drugome na svoje gospodare i na svoj posao.“

Povratak *Arlecchina* posebno mi je bitan jer sam kroz tu predstavu naučila na najbolji mogući način komediju *dell'arte*. To mi je znanje i iskustvo pomoglo u stvaranju nekih kasnijih predstava poslije Pozdrava. Tako se igra *Arlecchino*, a za to vrijeme oni već rade *Play Čehova*. I dolazi, konačno, i ta *Hekuba*... Mi smo bili potpuno prožeti time, radili smo na tekstu – svi, noćima se radilo, smišljali, nikada nisi došao, a da nisi razmišljao o predstavi i smišljao nešto što ćeš ponuditi... Tu se (Darko) Rundek priključio, on je studirao u našoj klasi, ali režiju, i priključuje se Pozdravima u *Hekubi*. Ilica prepušta njemu i Vasilyu da rade na sceni sa satirima koja je doživjela veliki uspjeh i ostala svima u sjećanju. S te predstave ima toliko zgodnih anegdota da se ponekad dogodi da mi ih danas preporučavaju čak i oni koji nisu bili prisutni.

Hekuba se igrala negdje do '85., jel' tako? Pozdravi su dakle počeli '73., ja sam se uključila '76. i bila u njima

Foto: Branke Hrkač

„Vuk je bio Pomet...“

Ne smatramo se samo glumcima jer uvijek sudjelujemo u idejama, u svemu. Ja sam bila i dramaturg i redatelj i likovni umjetnik, plesačica – nema toga što nisam bila u umjetnosti.

skoro deset godina, dok to zapravo i jesu Pozdravi. Pisalo je uvijek „Ivica Boban & kolektiv“. Ja sam bila ponosna na to „kolektiv“, čuvala sam programe gdje piše „kolektiv“... Onda je poslije bilo „Ivica Boban i Pozdravi“, dok Pozdravi nisu sasvim nestali kao skupina i ostalo je „Ivica Boban – redateljica“. Svak je krenuo svojim putem i tako...

U to vrijeme nastaje i grupa Akter koja je vrlo bliska Pozdravima, ali ovu vodi profesor koji nam predaje Scenski govor, Rade Šerbedžija. Ici je to jako pozdravljala i Šerbedžija je pozdravljao Ici (negdje u isto vrijeme gase

„Vidite tu Marija Gonzalesa, ovo je Boban, ovo sam ja i Ilica naravno, mora isprobati, osjetiti k'o svaka glumica. K'o svaki pravi sudionik u teatru ona mora osjetiti sama što znači taj kor koji se i dan danas uči na Akademiji (predaje ga Vukmirica). Boban je dolazio na to što mi je bilo užasno važno, ako je Boban, mora da vrijedi. To je taj čudesni Gonzales. Zaista, zaista zanimljiv. Kugla glumištu nije baš nešto pasao, to smo samo mi radili.“

se i Akter i Pozdravi). U grupi Akter samo su ljudi s naše godine i radimo tri predstave. Napravili smo *Koja gora Ivo* (stvorena kao ispitna produkcija prelazi u predstavu, slično kao i *Pozdravi*), *Kažu da je sova bila pekareva kći* i to je bila kulturna predstava koja je ostavila traga u svima koji su je gledali. U njoj se zaista do kraja propitivalo koliko „ludog“ ima u nama, a posebno u nama koji smo na sceni. Što to znači kad kažemo za nekoga da je poludio? Gdje je granica do koje nas se zove normalnima? Krenuli smo, naravno, s tekstovima Ronald D. Langa, šest mjeseci smo radili, dodavali tekstove Danijela Dragojevića, Shakespearea, vlastite... sve to uz pokret i disanje zajedničkim dahom. Vjeran Zuppa, Rade Šerbedžija i Darko Rundek ne žele se potpisati kao redatelji, nego uz njih piše i Stado ovaca. Kad pogledate slike, jako slične na Pozdrave, pa čak i treća predstava koju je režirao Šerbe-

Pisalo je uvijek „Ivica Boban & kolektiv“. Ja sam bila ponosna na to „kolektiv“, čuvala sam programe gdje piše „kolektiv“...

džija, *Spaseni* Edwarda Bonda. Zanimljivo je reći da smo to igrali u Kulušiću u vrijeme procvata Novog vala kad bi poslije naše predstave svirali Azra ili Haustor.

Ja u isto vrijeme sjedim na dvije stolice: malo Pozdravi, malo Akter. Dolazim do svog diplomskog koji je ujedno i Rundekov diplomski i za koji nas šest s godine izabire komad *Hurrah Amerika*. Složili smo taj ispit i diplomirali potpuno samostalno. To je početak načina na koji ću ja, i još nekoliko kolega koji smo proizašli iz Pozdrava i Aktera, promišljati kazalište, odnosno biti u stanju sami raditi

„To su maske koje smo radili sami.“

predstave. Nije slučajno da smo Vuk i ja zajedno sa Srđanom Sorićem 1989. napravili kao autorski rad predstavu *Glühlampe* koja je igrala u ZeKaeM-u i u Belgiji i bila daleko ispred svog vremena. Radim i u kazalištu Exit gdje se opet susrećem s Vukom i Matkom Ragužem na predstavi *East*. Slijedi predstava *Fritzspiel* koja je koprodukcija INK-a Pula i Epilog teatra, gdje opet surađujem s Vukom i gdje koristim sve što sam naučila u Akteru i Pozdravima. Nakon toga počinjem i sama režirati predstave i asistirati u Exitu i Planet Artu (*Sumnja, Velika zvjerka, Plemena*). Nekako sasvim prirodno događa se da se Vasary, Vukmirica i ja ponovo okupljamo tamo gdje smo počeli: na ADU-u, ovaj put kao oni koji prenose iskustvo i znanje studentima, ne bi li im bar malo uspjeli prenijeti tu luč samostalnosti koju mi donosimo iz Pozdrava.

Što se tiče mog rada u institucionalnom kazalištu, stalno sam se zalagala za ideju da je glumac centar kazališta i da kazalište samo kao glumačko kazalište može preživjeti. Uvijek sam redateljima nudila rješenja i nastojala sudjelovati u predstavi i kao autorica. Nije uvijek bilo jed-

Uvijek smo bili k'o neki prosjaci, ali dostojanstveni prosjaci, tako da smo se mi u tim Dubrovačkim igrama „prostituirali“. Radili smo što god nam bi nam tamo rekli – od statiranja do malih uloga – samo da zaradimo dnevnicu i da možemo raditi na našim predstavama.

nostavno (nisam bila dovoljno lukava). Na primjer, kad sam dobila prvu veliku ulogu u Gavelli igrala sam Regan u *Kralju Learu* i režirao je Kosta Spaić do kojeg sam najviše držala. I sad, dolazi jedna ljubavna scena između Regan i Edmunda i vidim kako je Kosta Štrihao jako puno i dijelove koje nisam očekivala i još nam veli: „S leđa sve to“. Ja mu na to kažem da je po mom mišljenju izbacio bitne rečenice i da nemamo što odigrati, na što se on jako naljuti i kaže: „Kaj?! Marš van! To si odi raditi kod Icece, to si radi u svojim grupama! Ti buš meni sa svojim fizičkim teatrom!“ Tako su uvredljivo zvali oni iz *mainstreama* sve što su radili Akter i Pozdravi. Navikla sam se sve što radim raditi sama, nuditi i biti odgovorna za to i sada me redatelj koji inače voli glumce potjera van. Nema mene tjedan dana na probama, nigdje mojih scena. Ni sa Šovagovićem, s tatom, ništa. Ja samo nazivam, pitam, umirem od straha da će mi uzeti ulogu i konačno subota – to je bilo u ponedjeljak – u jedanaest sati na rasporedu piše ta scena. Samo je ona stavljena. Sjedi gospodin dolje i kaže: „Izvolte!“ Samo je to rekao i ja ne znam što bi... On kaže:

„Evo naše *Hekube*, imam samo jednu sliku.“

„Izvolite, pokažite scenu kako ste je vi zamislili.“ Mom kolegi s godine Plečašu, koji je igrao Edmunda, na brzinu kažem što ću tjelesno činiti i neka samo prihvati i da ću govoriti tekst koji ja mislim da nam treba za tu scenu, a on neka čita. I pokažemo mi Kostu tu scenu, a on sa smiješkom na kraju reče: „To je to. Tak' bu ostalo. Idemo dalje.“ Bila sam jako sretna i duboko sam se u sebi nadala da će moj najdraži redatelj tako reagirati i vjerovati nam. Otad sam nadalje puno pažljivije surađivala s redateljima kako bih postigla što želim.

Nekako sasvim prirodno događa se da se Vasary, Vukmirica i ja ponovo okupljamo tamo gdje smo počeli: na ADU-u, ovaj put kao oni koji prenose iskustvo i znanje studentima, ne bi li im bar malo uspjeli prenijeti tu luč samostalnosti koju mi donosimo iz Pozdrava.

„Ovo mi je najdraža slika. Samo da vidite izraz te slobode koju osjećam i kako to izgleda u Lazaretima.“

